

Oğuz KARAKARTAL*

1875-1928 YILLARI ARASINDA TÜRK BASIN VE EDEBİYATINDA JAPONYA VE JAPONLAR ÜZERİNE BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

Bu Bibliyografya Denemesi Niçin Hazırlandı?

Osmanlı devleti 1839 tarihli Tanzimat Fermanı'ndan sonra eğitim, maliye ve ekonomi alanlarında Avrupa'yla arasındaki farkı kapatmak için belli bir programa sahip olmadan bir takım değişikliklere baş vururken, Uzakdoğu'da Meiji yönetimiyle beraber Japonya büyük ekonomik ve sosyal ilerlemeye girmiş ve 1890 yılların başında bir güç halini almıştı. Japonya'nın yeni, güçlü bir dünya ülkesi konumuna yükselmesi Osmanlı aydınlarının da dikkatini çekti. Böylece

* Dr. K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanı

Japonya ve Japonlara karşı Osmanlı basın ve edebiyatında bir ilgi doğdu. Gerçi Müslüman Türk kamuoyunda ve halk arasında Japonlar Uzakdoğulu bir millet olarak tanınıyordu ama Japon imajı ana çizgileriyle tanımlanmamıştı!⁽¹⁾ Ancak Japonların her alanda katettikleri ilerleme Osmanlı devletinde hayranlık uyandırıyor ve Japonlarla daha yakın ilişkiler kurulması arzusuna yol açıyordu. Bu yüzden 1875'ten sonra gelişen Osmanlı gazete ve dergilerinde Japonya ve Japonlar üzerine, önceleri Batı dillerinden çevrilen daha sonra da bizzat Türk gazeteci ve yazarları tarafından kaleme alınan haber ve yazılar yayımlanmaya başladı. 1904-1905 Rus-Japon Savaşı ilişkilerinin geliştirilmesinde bir dönüm noktası oldu. Zira Rusya Osmanlı devletine emperyalist duygularla yaklaşıyordu ve Osmanlı devleti ile Rusya politik arenada birbirinin düşmanı idiler. O yüzden Japonya'nın bu savaşı kazanma Osmanlı devleti açısından büyük önem taşımaktaydı. Savaşın sonucu Türkler arasında merak ve heyecanla bekleniyordu ve savaş Japonya'nın zaferi ile sonuçlanınca Osmanlı aydınları kimi kitap kimi makale olmak üzere Japonlarla ilgili pek çok değerlendirme içeren eser kaleme alıyorlardı.⁽²⁾ Japonya'nın zaferi üzerine Sultan II.Abdülhamit de harekete geçmiş ve Japon imparatoruna *Ertuğrul* gemisiyle bir heyet göndermiş, ancak dönüş yolunda geminin fırtınada batışı ve askerlerin şehit oluşu gibi hazin bir olay meydana gelmiştir.⁽³⁾

Bununla beraber 1890-1908 yılları arasında Osmanlı-Japonya ilişkileri büyük mesafeler kat etmişti. Japonya ve Japonlar hakkında artan neşriyat da bu yakınlaşmayı gösterir. Ancak 1908'den sonra meşrûtiyet yönetimi kurulup merkezi otorite zayıflayınca Osmanlı devleti azınlıkların milliyetçilik hareketleri ve mali-iktisadi bunalımlarla bir çözülme ve çöküş sürecine girer. Tam bu sırada 1911'de Türk-İtalyan ve 1912-1913 yılları arasında Balkan Savaşları Osmanlı devletini her açıdan vurur. İşte bu yıllarda Avrupa'nın kendisine *Haçlı* zihniyetiyle yaklaştığını gören Osmanlı devleti birden kendine tek dost ve çöküşten kurtulma, ilerleme yolunda örnek alınacak tek ülke olarak Japonya ve Japonları görmeye başlar. Başta *Mehmet Akif Ersoy* ve *Ömer Seyfettin* olmak üzere pek çok Türk aydını ve Osmanlı devlet adamı Batı ilmiyle milli kültürün sentezinin yapılması şeklinde özetlenebilecek Japon gelişme modelinin alınması fikrini ısrarla savunurlar.⁽⁴⁾ Hatta Türkçülük ideolijisinin kurucularından *Ömer Seyfettin*, bir yazısında Türk ve Japon gençlerini karşılaştırarak şu sonuca varır. "*Japon genci milli lisanına, milliyetinin, muhitinin bütün örflerine, âdetlerine, kıymetlerine sâdik kalmış, Garp'tan yalnız fen ve ilim öğrenmiş, usûl ve âliat kabul etmiştir. Türk genci, konuştuğu ana lisânını, Türkçe'yi ka-*

(1) Bununla beraber Osmanlılar da Kâtip Çelebi'den itibaren Japon milleti hakkında az çok bir kanaata sahiptiler. Ünlü bilginin meşhur coğrafya kitabı *Cihanîma*'nın zeylinde bir bölüm Japonlara ayrılmıştır ve Kâtip Çelebi burada Japonların yaşam tarzı ve âdetlerinden söz ederken onların temizlik ve tertibe özellikle dikkat ettiklerini belirtmiştir. Bkz. Orhan Şaik Gökyay, *Katip Çelebi, Hayatı, kişiliği ve Eserlerinden Seçmeler*. 2. Baskı, Türkiye İş Bankası Yayın. y.t.y. s. 182-184

(2) 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'na dair Türk basın organlarında bir yığın yazının çıktığı ve bunların sayısının ayrı bir araştırmaya konu olacak kadar çok olduğu bir gerçektir. Ayrıca Japonların galibiyeti üzerine yazılar çeşitli şiirler de mevcuttur. Hatta Rus-Japon Savaşı uzun yıllar sonra dahi bir motif olarak edebi eserlerimizin bünyesinde yer almıştır. Örneğin Kemal Tahir'in *Köyün Kamburu* romanında (1959) olaylar 1904-1905 yıllarında geçer ve bir köylü "*adı duyulmuş bir Japon'un koca Rus çarını eşekten düşmüşe çevirmesini*" beğenir. Kemal Tahir, *Köyün Kamburu*. 3. Baskı, Ank. 1973. bilgi Yayınevi. s. 185-186

(3) Bkz. Kaori Komatsu, *Ertuğrul Faciası, Bir Dostluğun Doğuşu*. Turhan Kitabevi, Ankara 1992.

(4) Özellikle 1911-1914 yılları arasında Osmanlı-Türk aydınları arasında revaçta olan Japon milletinin örnek alınması ve Japon modeli fikri hakkında tarafımızca bir inceleme yapılmıştır. Oğuz Karakartal, "Images of Japanese People and a Japan Model in Turkish Literature, 1911-1914", *Annals of Japan Association for Middle East Studies*", nr. 6. Tokyo 1991, s. 115-128.

ba bulmuş, milliyetinin, muhitinin bütün örflerini, âdetlerini, kıymetlerini inkâr etmiş. Garp' tan usûl ve âliyât değil, kıymet ve mefkûre almıştır.”

İşte Japon genciyle Türk genci arasındaki fark..⁽⁵⁾

Böylece Japonya'yı Japonya yapan şeylerin neler olduğu yayımlanan pek çok yazı ve kitapta araştırılır ve Japonlara duyulan sempati olumlu yönde gelişir. Bütün bu eserlerde özellikle Japonların yaşayış tarzı, dili, gelenekleri, kültür ve edebiyatı, fen ve teknik alandaki ilerleyişi, çalışkanlıkları ve çocuklarını yetiştirme tarzları gibi konular üzerinde durulur.

Osmanlı devleti I.Dünya Savaşı'nın peşinden müttefikleri gibi yenik sayılarak toprakları paylaşılmaya başlanırken Anadolu'da başlayan Türk Kurtuluş Savaşı Japonların da ilgisini çekti ve Japonya Türk Kurtuluş Savaşı boyunca Türkleri destekledi. Bu destek ufak oranda bir destek değildir. Zira Türk-Japon ilişkilerinin bu dönemde de gelişmesi ve iki millet arasındaki yakınlık yabancı basın organları ile kurumlarının da gözünden kaçmamıştır. Örneğin ünlü İtalyan bilimsel şart araştırmaları dergisi *Oriente Moderno*'nun 1920-1923 yılları arasındaki sayılarında Türk-Japon ilişkilerine dair bir çok yazı bulmak mümkündür.⁽⁶⁾

Şüphesiz Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Türk-Japon ilişkileri, 1810-1870'den itibaren oluşan dostâne ilişkiler üzerine yeni unsurların eklenmesiyle daha da gelişti.⁽⁷⁾ Bu bakımdan günümüz Türk-Japon ilişkilerine ışık tutacak olması ve Japonya'nın bugün bile Türkiye tarafından örnek alınmak istenen, hayranlık ve sempati duyulan bir ülke konumunda bulunması, Türk gazete ve dergiciliğinin doğup geliştiği 1875'ten harf inkılâbının yapıldığı 1928 tarihine kadar bizde Japonya ve Japonlar üzerine neler yazıldığını tesbit etmek fikrini bana verdi. Böylece en azından iki ülke arasındaki ilişkilerin oturduğu kültürel zemin ortaya konabilir. İşte bu bibliyografya çalışması böyle bir düşünceden doğdu. Bibliyografyamız Japonya ve Japonlar üzerine yazılan veya Batı dillerinden çevrilen kitaplar ile kaleme alınan çeşitli yazılan kronolojik olarak bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. Bibliyografya hazırlanırken büyük ölçüde geniş bir tablo verilmek istenmiştir. 1928 yılından sonra Japonya ve Japonlar hakkında yazılan yazı ve kitapların sayısının fazlalaştığı bir gerçektir. Bunların listesinin hazırlanması da bir başka çalışma konusudur.⁽⁸⁾ Bununla beraber 1928 öncesine de ait daha pek çok gazete ve derginin taranarak deneme mahiyetindeki bu ufak bibliyografyanın zenginleştirilmesi ve eksiklerinin tamamlanması en büyük dileğimdir.

(5) Ömer Seyfettin, “*Tasfiye ve Islah*”, Ömer Seyfettin'in Dil ve Edebiyata Dair Makaleleri, Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfettin, Marmara Ün. Fen-Edebiyat Fak. Yayınları, İst. 1984, s. 228-229.

(6) Bkz: a) “I Rapporti Turco-Giapponesi” (Türk-Japon İlişkileri), *Oriente Moderno*, C.I, nr.I 15 Haziran 1921, s. 24; b) “I Rapporti Turco-Giapponesi” (Türk Japon İlişkileri), *Oriente Moderno*, C.I, nr II, 15 Temmuz 1921, s. 86 c) Angore e il Giappone” “Ankara ve Japonya”, *Oriente Moderno*, C.I, nr IX, 15 Şubat 1922 s. 605-606

(7) Bu arada Lozan görüşmeleri sırasında Japonlar Türklere yakın davranmışlardır. Lozan'da bulunan Yahya Kemal Beyatlı yabancı devletlerin verdikleri “*Dine diplomatique*”lerden söz ederken “Japonların da sırf Türk hey'et-i murahhasası şerefine bir ziyafet” verdiğini belirtir. Yahya Kemal Beyatlı, *Mektuplar Makaleler*, Baha Matbaası, İstanbul 1977, s. 106

(8) 1928 harf inkılâbından sonra da Japonya ve Japonlarla ilgili yazılar artarak devam eder. Örneğin 1928'in peşinden 1929 yılına ait bir takım dergiler tarandığında Japonlarla ilgili yine çeşitli yazılara rastlanır. a) “Japon kadınları”, *Yeni Muhit*, nr. 13, Teşrin-i Sani 1929, s. 1022-23, b) “Japonya'da Moden Musiki”, *Milli Mecmua*, C.11, nr. 115, Mart 1929 s. 4-6. Ancak bu bibliyografya 1928 harf inkılâbına kadar ki yayımları içerdiğinden, 1929 yılından itibaren sayılarının kabardığını düşündüğümüz Japonya hakkındaki yazıların tesbitine gidilmemiştir. yalnız tekrar etmek gerekir ki, Japonlara duyulan hayranlık Cumhuriyet devrinde de sürdüğünden onlarla ilgili yayımların çoğaldığı bir gerçektir. 1931 tarihli *İçtihat* dergisindeki “Japonların İhtira Kudreti” başlıklı yazı, (*İçtihat*, nr. 327, 15 Ağustos 1931, s. 5530) Japonlara karşı hissedilen bu sempatiye bir örnektir.

A-KİTAPLAR

- 1) Pierre Loti, (Çev: M. Safvet) *Japonya Seyahatnamesi*, İstanbul 1892
- 2) Mehmet Zeki, *Japonya'nın Mazisi*, Hali, İstikbali, İstanbul 1892
- 3) Avanzade Mehmet Süleyman, *Japonya*, İstanbul 1894
- 4) Rıza (Tercüme), *Japonya Ahlak ve Müessesatına Dair Nümûne*, İstanbul 1901
- 5) Avanzade Mehmet Süleyman, *Japonya ve Japonyalılar*, İstanbul 1902
- 6) Kont Bvvar (Çev: namık Ekrem), *Japonya Sularında*, İstanbul 1903
- 7) Namık Ekrem, *Japonlar*, İstanbul 1904
- 8) Dvmuj (Çev: Ali Muzaffer), *Japonya'da Seyahat*, İstanbul 1904
- 9) A. Fuad-A. Senaî, *Musavver 1904-1905 Rus-Japon Seferi*, I-V, İstanbul 1905
- 10) Mehmet Arif, *Yeni Japonya*, İstanbul 1905
- 11) F.F. Potsikoviç (Çev: Mahmut Fatih El-Kırımı), *Japonya ve Japonlar*, Orenburg 1905
- 12) Mehmet Arif, *Musavver Yeni Japonya*, İstanbul 1906
- 13) *1904-1905 Rus-Japon Seferinden Portartür*, (Çev: Yusuf Ziya), İstanbul 1907
- 14) Mehmet Tefvik Caferzade Hayrebolulu, *Aksa-yı Şark* (Japonya-Mançurya), İstanbul 1907
- 15) Anasti-İskeçelizade Ali Rıza, *Japon Elifbası*, İstanbul 1908
- 16) Freither von Lutovitz, *Asya-ı Şarki Sefer-i Ahirinde Japonların Suret-i Taarruzları*, (Çev: Naci B. Halil (Eldeniz), İstanbul 1908
- 17) Abdürreşit İbrahim, *Âlem-i İslâm ve Japonya'da İntişâr-ı İslâmiyet*, I-II Cilt, İstanbul 1913-1916
- 18) Satı Bey, *Büyük Milletlerden Japonlar*, Almanlar, İstanbul 1913
- 19) Pertev, (Demirhan Paşa) *Rus-Japon Harbinden Alınan Maddi ve Manevi Dersler ve Japonların Esbâb-ı Muzafferiyeti*, İst. 1913

- 20) Demirhan Pertev Paşa, *Rus-Japon Harbinden Alınan Maddi ve Manevi Dersler ve Japonların Esbâb-ı Muzafferiyeti*, İstanbul 1913
- 21) Fatma Ünsiye, *Resimli Japon Çocukları*, İstanbul 1914
- 22) Dr. İticikava, (Çev: Mübahat), *Japonya Tarih-i Siyasisi*, İstanbul 1914
- 23) Yılmaz Çolpan, *Japon Tiyatrosu*, İstanbul 1915
- 24) Samizade Süreyya, *Day Nippon, Büyük Japonya*, İstanbul 1917
- 25) *Japonya'da Çay Ziraati*, İstanbul 1925

B. YAZILAR

- 1) "Japon", *Hadika*, nr. 43, 11 Kânun-ı Sâni 1289 (23 Ocak 1874), s. 2-3
- 2) "Japon", *Şark Gazetesi*, nr. 122, 25 Nisan 1290 (7 Mayıs 1874), s. 3
- 3) M. Celaledin, "Japon" (Fransızca'dan Tercüme), *Bağçe*, nr. 29-30, 1297 (1880)
- 4) "Japon", *Mecmua-i Ebüzziya*, nr. 6, 1297 (1880), s. 171-182
- 5) M. Nuri, "Japonya Ülkesi", *Tulû*, nr.1, 31 Temmuz 1300 (12 Ağustos 1884), s. 21-22
- 6) Avlonyalı Süreyya, "Japonya Devletiyle Ahvâli", *Zerrât*, cüz:2, İstanbul 1304 (1887) s.5-10
- 7) Avlonyalı Süreyya, "Japonların Bazı Adât u Rüsûmu", *Zerrât*, cüz:3, İstanbul 1304 (1887) s.78-79
- 8) A.Mazhar, "Japon Lisanı", *Malûmât*, nr.46 2 Mart 1310 (14 Mart 1894), s.325-3
- 9) Kadri, "Japon Masnuatı", *Servet-i Fûnûn*, nr,311, 6 Mart 1313 (18 Mart 1897), s.23-26
- 10) "Japonya'nın Cüce Ağaçları", *Servet-i Fûnûn*, nr.90, 19 TS 1308 (1 Aralık 1897), s.176-177
- 11) "Japonya'da İdam Cezası", *Mecmua-i Edebiye*, nr.29, 16 Kânûn-ı Evvel 1315

- (28 Aralık 1899), s.4
- 12) "Japonların Muhacereti", *Mecmua-i Lisan*, nr.3, 1 Teşrin-i Evvel 1315 (13 Kasım 1899),s.22
- 13) **Mehmet Cavit**, "Japonya'ya Dâir", *Servet-i Fânûn*, C.22, nr.549, Eylül 1317 (1901), s.34-38
- 14) "Japonya Kadınları", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.337, 1 Teşrin-i Sâni 1317 (14 Kasım 1901), s.4-5
- 15) "Japon Tiyatrosu", (Resim-Fotograf), *İrtika*, nr.102, 23 Şubat 1317 (8 Mart 1902),s.1
- 16) **Ahmet Rasim**, "Japonya Kadınları", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.373, 25 Temmuz 1318 (5 Ağustos 1902), s.3
- 17) **Safvet Suad**, "Japonyalılarda İstihmam", *Servet-i Fânûn*, nr.590. 1 Ağustos 1318 (14 Ağustos 1902),s.276-278
- 18) **Safvet Suad**, "Japon Çocukları", *Servet-i Fânûn*, nr.635, 12 Haziran 1319 (25 Haziran 1903), s.166-169
- 19) "Japonya'da Osaka Sınai Sergisi", *Servet-i Fânûn*, nr.652, 9 Teşrin-i Evvel 1319 (22 Kasım 1903), s.22-23
- 20) "Japonlar", *Osmanlı*, nr.134, 15 Mart 1904-s.1-2
- 21) "Japonya Kadınları", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.48, 5 Şubat 1319 (18 Ocak 1904), s.1122-1124
- 22) "Japonyalı Kadının İlânı", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.3, 18 Mart 1320 (31 Mart 1904),s.40
- 23) "Japonyalılara Dâir I", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.10, 6 Mayıs 1320 (19 Mayıs 1904), s.148-149
- 24) "Japonyalılara Dâir II", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.11, 13 Mayıs 1320 (26 Mayıs 1904), s.163-164
- 25) "Japonyalılara Dâir III", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.11, 13 Mayıs 1320 (26 Mayıs 1904). s.180-181
- 26) **A.Cevdet**, "Rusya ve Japonya Muharebesi", *İctihat*, nr.5.6.7. Haziran, Temmuz, Ağustos 1905
- 27) **A. Cevdet**, "Rusya ve Japonya'ya Dâir, *İctihat*, nr.2 (Yıl:ı), Kânûn-ı Sâni (Ocak) 1905, s.10-13
- 28) "Japonya'da Ziraat", *Servet-i Fânûn*, nr.740. 16 Haziran 1321 (29 Haziran 1905), s.179-183
- 29) "Japonya'da Ticaret", *Servet-i Fânûn*, nr.742, 30 Haziran 1321 (13 Temmuz 1905), s.218-220
- 30) "Japonya'nın Ticaret-i Bahriyesi", *Servet-i Fânûn*, nr.745, 21 Temmuz 1321 (3 Ağustos 1905). s.290-292
- 31) "Japon ve Rus Muharebesi Derslerinden", *Servet-i Fânûn*, nr.747, 4 Ağustos 1321 (17 Ağustos 1905).s.262-266
- 32) "Japon ve Rus Muharebesi Derslerinden" *Servet-i Fânûn*, nr.748, 11 Ağustos 1321 (24 Ağustos 1905), s.306-307
- 33) "Japonya'da Maarif I", *Servet-i Fânûn*, nr.749,19 Ağustos 1321 (1 Eylül 1905). s.323-326
- 34) "Japon ve Rus Ordularının Nakliyâtı", *Servet-i Fânûn*, nr.750, 25 Ağustos 1321 (7 Eylül 1905), s.337-342
- 35) "Japonya'da Maarif II", *Servet-i Fânûn*, nr.750, 25 Ağustos 1321 (7 Eylül 1905), 342-344
- 36) "Japonya'da Maarif III", *Servet-i Fânûn*, nr.751, 1 Eylül 1321 (14 Eylül 1905), s.354-357
- 37) "Japon ve Rus Muharebesinin Sâbibi Hakikisi", *Servet-i Fânûn*, nr.752, 8 Eylül 1321 (22 Eylül 1905), s.370-37321.
- 38) "Japonya'da İnas Darülfünunu", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.522. 9 Cemaziyel ahir 1323 (10 Ağustos 1905) s.3
- 39) "Japonya'da Maarif IV", *Servet-i Fânûn*, nr.752, 8 Eylül 1321 (22 Eylül 1905), s.373-376
- 40) "Japonya'da Terbiye-i Nisvân", *Servet-i Fânûn*, nr.772, 26 Kânûn-Sâni 1321 (8 Şubat 1906), s.279-280
- 41) "Japonya'da Tabâbet", *Servet-i Fânûn*, nr.774, 9 Şubat 1321 (22 Şubat 1906), s.301
- 42) "Japonya Manzaraları", *Servet-i Fânûn*, nr.781, 30 Mart 1322 (12 Nisan 1906), s.9

- 43) **Abdullah Cevdet**, "Japonya'da Müslümanlık", *İctihat*, nr.1, (Yıl:2), Temmuz 1906
- 44) **Ali Sâmih**, "Japonya'da Aileler", *Servet-i Fûnûn*, nr.801, 19 Ağustos 1322 (1 Eylül 1906), s.331-334
- 45) "Japon Pehlivanlığı", *Servet-i Fûnûn*, nr.817, 7 Kânûn-ı Evvel 1322 (20 Aralık 1906), s.168-169
- 46) Japonların Muhacereti", *Servet-i Fûnûn*, nr.829, 1 Mart 1323 (14 Mart 1907), s.366-367
- 47) "Japon Aktirislerinden Henuku", *Servet-i Fûnûn*, nr.886, 3 Nisan 1324 (16 Nisan 1908), s.29-30
- 48) "Japonya'da Bahar Eğlenceleri", *Servet-i Fûnûn*, nr.891, 8 Mayıs 1324 (21 Mayıs 1908), s.100-102
- 49) "Japonya'da Talim ü Terbiye", *Servet-i Fûnûn*, nr.891, 8 Mayıs 1321 (21 Mayıs 1908), s.111
- 50) **Erkan-ı Harbiye Binbaşlarından Şükrü**, "Japonya'da Hayat-ı Askeriye", *Merâm*, nr.3, 20 Teşrin-i Sâni 1324 (3 Aralık 1908), s.113-115
- 51) "Japonlar Nasıl Yatırlar", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.34, 29 Mayıs 1324 (11 Haziran 1908), s.6
- 52) **Ziya Şakir** (Tercüme), "Japonya Hatıraları", *Hanımlara Mahsus Gazete*, nr.22-36, 6 Mart 1324-12 Haziran 1324 (19 Mart 1908-25 Haziran 1908) tarihleri arasında, s.4-5'de tetrika edilir.
- 53) "Japonya İmparatoru Mikado", *Musavver Muhit*, nr.14, 29 Kânûn-ı Sâni 1324 (11 Şubat 1909), s.217
- 54) "Şuun: Paris'te Büyük Bir Japon Ailesi", *Kadın*, nr.29, 18 Mayıs 1325 (31 Mayıs 1909), s.16
- 55) "İto ve Yeni Japonya", *Yeni Gazete*, nr.429, 5 Teşrin-i Sâni (Ekim) 1909, s.2
- 56) **F.S.** "Yeni Japonya'da Eski Adetler", *Şehbal*, C.I, nr.32, 1326 (1910), s.109
- 57) **A.H.** "Japon Lisânı ve Yazısı Hakkında", *Şehbal*, C.I, nr.14, 1326 (1910), s.268-269
- 58) **Kaya Alp**, "Japonya İmparatorluğu", *Genç Kalemler*, C.II, nr.7, 1327 (1911) s.123-125
- 59) **Kaya Alp**, "Japonya İmparatorluğu", *Genç Kalemler*, C.II, nr.8, 1327 (1911), s.143-144
- 60) **Hüseyin Cahit**, "Siyasiyat: Japonya'nın Misali", *Tanin*, nr.1078, 19 Ağustos 1327 (1 Eylül 1911) s.1
- 61) **Fatma Ünsiye**, (Ruşa'dan tercüme), "Japon Çocukları", *İctihat*, 1 Eylül 1327 (14 Eylül 1911), s.824
- 62) **Fatma Ünsiye**, "Japon Çocukları", *İctihat*, nr.37, 15 Kânûn-ı Evvel 1327 (28 Aralık 1911), s.939-947
- 63) "Japonya Nasıl Terakki Etti?", *Servet-i Fûnûn*, nr.1137, 7 Mart 1328 (20 Mart 1912), s.442-446
- 64) **C.Tahsin**, "Japon Sınâatı Avrupa'ya İstilâ Edecek mi?", *Resimli Kitap*, nr.39, Nisan 1328 (Nisan 1912), s.216-22
- 65) "Japonya'nın Tarz-ı Cedide İlk Tiyatrosu", *Servet-i Fûnûn*, nr.1096, 24 Mayıs 1328 (6 Haziran 1912) 30.
- 66) Samizade Süreyya Bey, (İngilizceden tercüme), "Japonya'dan Alınacak Dersler", *Resimli Kitap Mecmuası*, nr. 46, Aralık-Ocak 1328 (Aralık 1912-Ocak 1913), s.758-767. (Devamı: Nisan-Mayıs 1913)
- 67) "Japonya İmparatoru Merhum Mikado", *İctihat*, nr.50, Ocak 1913
- 68) **Mehmet Ali**, "Japon Tiyatroları", *Servet-i Fûnûn*; nr.1132, 31 Kânûn-ı Sâni 1328 (13 Şubat 1913)
- 69) "Japon Kavmi", *Şehbal*, C.III, nr.80, 15 Şubat 1328 (28 Şubat 1913), s.431-433
- 70) "Japonya Nasıl Terakki Etti?", *Servet-i Fûnûn*, nr.1139, 14 Mart 1329 (27 Mart 1913), s.470-475
- 71) "Japonya Nasıl Terakki Etti?", *Servet-i Fûnûn*, nr.1139, 21 Mart 1329 (3 Nisan 1913), s.490-492
- 72) "Japonya Nasıl Terakki Etti?", *Servet-i Fûnûn*, nr.1140, 28 Mart 1329 (10 Nisan 1913), s.508-511

- 73) “Japonya Nasıl Terakki Etti?”, *Servet-i Fânûn*, nr.1142, 4 Nisan 1329 (17 Nisan 1913), s.531-534
- 74) “Japonya Nasıl Terakki Etti?”, *Servet-i Fânûn*, nr.1142, 11 Nisan 1329 (24 Nisan 1913). s.570-57135
- 75) “Japonya’nın Tarz-ı Cedid İlk Tiyatrosu”, *Servet-i Fânûn*, nr.1906, Mayıs 1913
- 76) “Japonya”, *Mecmua-i Ebuzziya*, nr.115, 1329 (1913),s.1167
- 77) “Japonların Eş’ârı”, *Mecmua-i Ebuzziya*, nr.116, 1329 (1913).S:1205
- 78) “Japonya’da Fenn-i Mimâri”, *Mecmua-i Ebuzziya* nr.99, 1329 (1913)
- 79) **Samizade Süreyya**, “Japonya Yolunda”, *İctihat*, nr.119, 9 Teşrin-i Evvel 1330 (22 Kasım 1914), s.344-347
- 80) **Samizade Süreyya Bey**, “Japonya’da-Sanayi-i Nefise”, *Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası*, C.II, nr.42, 17 Teşrin-i Sâni 1917 (17 Kasım 1917), s.267-269
- 81) **Samizade Süreyya**, “Japonya’da Bazı Akideler-Bir Mabedi Ziyaret Münasebetiyle- *Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası*, C.III, nr.51, 19 Kânûn-ı Sâni 1918 (19 Ocak 1918), s.411-14
- 82) **Samizade Süreyya**, “Japon Matbuatı”, *Yeni Kitap*, nr.1, 6 Kânûn-Sâni (Ocak) 1919, s.10
- 83) **Samizade Süreyya**, “Japon Matbuatı”, *Yeni Kitap*, nr.2, 1919, s.29-30
- 84) **Samizade Süreyya**, “Diyâr-ı Ezhâr’dan Bir Parça”, *Utarid*, nr.12, 3 Nisan 1919, s.174-175
- 85) **Samizade Süreyya**, “Diyâr-ı Ezhâr’dan Bir Parça”, *Utarid*, nr.14, 17 Nisan 1919, s.218-219
- 86) **Samizade Süreyya**, “Samuraylar ve Kadınlar”, *Utarid*, nr.15, 1919, s.233-234. nr.16,30.4.1919, s.248-249. nr.17, 15 Mayıs 1919, s.272-273
- 87) “Avrupa’da: Tayyare Cambazı, Kadınlık Aleminde, Londra’da Bir Japon Sanatkârı, Mutalaa Odaları”, *Yeni İnci*, nr.14.1336 (1920), s.9
- 88) **Halit Fahri (Ozansoy)**, “Bir Japon Efanesesi”, *Peyâm-ı Sabah*, nr.23, 15 Kânûn-ı Sâni 1336 (15 Ocak 1921)
- 89) “Japon Şiirinden Numuneler: Geşa, Sevdiğim Kadın”, *Yeni İnci*, nr.27, 1 Nisan 1337 (1921), s.12
- 90) “İnciler, Japonya İncileri”, *Yeni İnci*, nr.2.Temmuz 1338 (1922). s.13-14
- 91) “Bir Japon Profesörüyle Mülâkat”, *İkdam*, nr.9434, 2 Haziran 1923,s.2
- 92) **Vecdiye Nevzat**, “Japon Kadınları”, *Süs*, nr.24, 24 Teşrin-i Sâni 1339 (24 Kasım 1923) s.4
- 93) **A.M.R.** “Şark Alem-i NisvHanı: Japonya’da Kadınlık Meselesi”, *Asâr-ı Nisvân*, nr.1, 26 Kânûn-ıSâni 1341 (26 Ocak 1926), s.5
- 94) **Fevziye Abdürreşit**, “Japon Kadını: Japonya Kavanini Nazarında Kadınlar”, *Asâr-ı Nisvân*, nr.2, 9 Şubat 1341 (1926), s.3-6
- 95) **Fevziye Abdürreşit**, “Japon Kadınları”, *Asâr-ı Nisvân*, nr.4, 12 Mart 1341 (1926), s.3.6
- 96) **Fevziye Abdürreşit**, “Japon Kadınları”, *Asâr-ı Nisvân*, nr.5, 2 Nisan 1341 (1926), s.1-3
- 97) **A.M.R.** “Tokyo Mektubu”, *Asâr-ı Nisvân*, nr.6 16 Nisan 1341 (1926), s.2
- 98) **Enver Behnan**, “Türk, Japon, Çin Kadını”, *Kadın Yolu*, nr.21, 15 Teşrin-i Evvel (Ekim) 1926, s.8-10
- 99) “Japonlarda Aşk”, *Büyük Gazete*, nr.12, 13 Kânûn-ı Sâni (Ocak) 1927, s.3
- 100) **Reşat Nuri**, “Japon Romanından Bir Numûne”, *Güneş*, nr.10, 15 Mayıs 1927, s.10-11